

Podél tratě na Horní Dvořiště ležela těla mrtvých vězňů

Kaplicko - Atmosféra prvního měsíce roku 1945 dávala jasné najevo, že konec války se nevyhnutelně přiblížil. Spojenci svírali německá vojska na všech stranách a bylo jen otázkou času, kdy se kolos, hrdě nazývaný nacisty tisíci-letou říší, zhroutí. Přesto nacistická vojenská mašinérie stále běžela na plné obrátky. Tlak Rudé armády na východní frontě přimul nacisty z obav před krutou odvetou likvidovat koncentrační tábory, rozmístěné na polském území. Vlaky plné zubožených vězňů směřovaly do centrálního Německa.

První transport

Na jihočeském Kaplicku se první takový transport objevil 16. ledna 1945, kdy se po železniční trati z Českých Budějovic do Horního Dvořiště (to bylo již na ríšském území) pohyboval vlak plný sovětských válečných zajatců. Někteří se pokoušeli z vlaku uprchnout a dva z nich poblíž kaplického nádraží podlehli svým zraněním. Byli narychlo pohřbeni přímo u trati. Tak to alespoň vyplývá z hlášení německé četnické stanice v Kaplici ze dne 19. ledna. Těla obou vojáků byla později přenesena do společného hrobu u Netřebic.

O devět dnů později, 25. ledna, byl z Českých Budějovic vyslán směrem do Rakouska zvláštní vlak, v němž byli za krutých mrazů přepravováni vězni koncentračního tábora Osvětim, kteří měli skončit v Mauthausenu u Lince. Velite-

lem transportu byl SS hauptsturmführer Otto Wolle a jeho podřízení při každé zastávce zubožené, nemocné a hladové vězně bili. Ti, kteří týráni nepřežili, byli vyhazováni z vagonů na snůh. Český železničář Jaroslav Karlík po válce vypověděl, čeho byl svědkem na kaplickém nádraží a popsal také stav jednatadvaceti mrtvých vězňů, které našel, když šel pochůzkou po trati do Velešína. Silně nářej, mimo jiné, zapůsobil nářek vězňů, kteří se ve dvacetitupňovém mrazu a váníci pokoušeli pomoci plechovk, zavěšených na motouzech nabírat snůh ze země u trati. Obce podél trati dostaly od Němců uloženo, pohřbit provizorně mrtvé na místě, aby „nebylo vyvoláno pohoršení obyvatela cestujících“.

Vězeňský transport nebyl v Mauthausenu přijat a vrace se následujícího dne zpět na české protektorátní území. Přitom umírali další vězni a situace se opakovala. Mezi Horním Dvořištěm a Kaplicí bylo celkem podél tratě nalezeno 117 mrtvých, především Belgičanů, Poláků, Holanďanů a Francouzů. Ve společném hrobě u Netřebic jich bylo později pochováno 44 a dva ruští vojenští zajatci, nad hrobě dalších 64 utýraných.

Na hřbitově v Horním Dvořišti bylo u zdi uloženo dalších 14 obětí. (Žel tento památník ček není dnes v tak dobrém stavu jako ony dva předchozí - pozn. autora).

Zatímco jednotky Rudé



ŘÁDNÝ OBŘAD. Pohřeb obětí transportu smrti se v Omlenici uskutečnil 30. května roku 1946. Foto: archiv

armády byly počátkem května na teprve za Vídní a v Dolním Rakousku a teprve 8. května dosáhly Gmündu a Českých Velenic, Američané již 4. května překročili Šumavu a pohybovali se na Prachaticku a Hornoplánsku.

6. května osvobodili Frymburk, Větrný, Světlík a navlečeri dorazili k Českému Krumlovu. 8. května obsadili Přídolí, Chvalšiny a přijeli také do Dolního Dvořiště a tentýž den jeden průzkumný

Mauthausenu do Čech.

Záchraná akce

Velešínští železničáři přesvědčili část Vlasovců z kaplického nádraží, aby jim pomohli osvobodit vězně z vlaku, který přijel do Velešína 8. května dopoledne z Českých Budějovic. Vlak s třemi tisíci vojáky vězňů v otevřených vagonech měl pokračovat do Rakouska. Poblíž Věhne Vlakovci vlak zastavili, rozešli

německou stráž, z níž už dříve část od transportu stejné utekla.

Osvobození vězni nebyli s to pochopit, že pro ně skončilo utrpení a odmítali se vrátit do Velešína, kde na ně čekali místní lékaři MUDr. Sezemský a MUDr. Tutter s dalšími pomocníky. Přibližně tisícovka vězňů se rozeběhla všemi směry a mnozí zřejmě ještě zahynuli na jiných místech. Ti zbývající byli ošetřeni a bylo o ně postaráno, když ve městě a okolí se narychlo zorganizovala sbírka oděvu a jídla.

Ve vlaku, který byl od Věhne převezen zpět na velešínské nádraží bylo nalezeno ještě 11 už nežijících vězňů. Obyvatelé Velešína, který vlastně i po celou dobu války patřil k nejobojnějším místům v kraji, tak nezištně přispěli k záchraně mnoha lidských životů. A ty, kteří ne- přežili, v počtu 13 pochovávali namístním hřbitově.

Oběti válečných vezeňských transportů, které koncem války projížděly Kaplickem a které oprávněně dostaly označení transporty smrti, byly pietně pochovány u Netřebic v prosinci 1945 a u Omlenice v květnu roku následujícího. Na omlenický památník věnovalo město Kaplice část ze zlikvidovaného pomníku německým obyvatelům města, padnuvším v první světové válce a který stál do léta 1945 na kaplickém náměstí.

Pavel Mörtil, Č. Budějovice